

УДК: 61:616 – 056.22

В.М. Кирик

МІСЦЕ ТА РОЛЬ МЕДИЦИНИ У РОЗВИТКУ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ СУСПІЛЬСТВА

Кафедра суспільних та гуманітарних наук (науковий керівник – доц. І.П. Одинський)
Буковинської державної медичної академії

W.M. Kyryk

THE PLACE AND ROLE OF MEDICINE IN PROGRESS OF PRODUCTIVES FORCES OF SOCIETY

Bukovinian State Medical Academy (Chernivtsi)

Розглянуто проблеми сучасного стану сфери охорони здоров'я на виробництві, шляхи їх вирішення та перспективи реорганізації медичної допомоги працюючим. Проведений аналіз різних методів вивчення цих питань свідчить, що наявність потужної оздоровчої бази, висока організація управління виробництвом та відповідний рівень медичної допомоги поряд з активною профілактичною роботою зменшують вплив негативних природних і техногенних факторів на організм працюючого.

***Ключові слова:** тимчасова втрата працездатності, гігієна праці.*

Вступ. Сфера охорони здоров'я є невід'ємною частиною економічної системи будь-якої держави, оскільки головною продуктивною силою суспільства є людина, учасник виробництва. Тому здоров'я населення представлено сукупністю об'єктивних показників, що характеризують працюючих, у медичному розумінні, у зв'язку з конкретними економічними, соціальними та гігієнічними умовами праці і побуту. Цей взаємозв'язок чітко простежується при аналізі медичного аспекту функціонування продуктивних сил.

Мета дослідження. З'ясувати основні проблеми сучасного стану сфери охорони здоров'я на виробництві, обґрунтувати можливі шляхи їх вирішення та перспективи реорганізації медичної допомоги працюючим.

Матеріал і методи. Об'єктом дослідження визначено особливості організації лікувально-профілактичної допомоги на виробництві та необхідність прогнозування в гігієні праці та професійній патології. Проаналізовано ряд методів вивчення проблеми: порівняльний, економіко-математичний та метод екстраполяції.

Результати дослідження та їх обговорення. Здоров'я населення, як сукупність кількісних показників суспільного здоров'я, характеризується демографічними процесами (народжуваність, смертність, чисельність та статевовікова структура), фізичним розвитком (ріст, вага), захворюваністю (загальна захворюваність, захворюваність з тимчасовою втратою працездатності, профе-

сійна захворюваність) та інвалідністю. Одним із найважливіших критеріїв стану здоров'я працюючих з медичної точки зору є захворюваність з тимчасовою втратою працездатності. На її рівень та структуру чинять впливають зміни в законодавстві із соціального страхування, в умовах та режимі праці на виробництві, а також зміни щодо тривалості робочого тижня, плинності кадрів, організації праці, оплати за дні втрати працездатності та інше.

Проте комплексні дослідження стану здоров'я працюючих [4,3] показують, що не завжди вдається пояснити розміри і структуру захворюваності лише особливостями умов праці. Зокрема [5], виділяють 9 основних вирішальних факторів формування рівня тимчасової непрацездатності працюючих: вік, стать, організація та управління виробництвом, професія, рівень та об'єм надання медичної допомоги, якість догляду за дітьми в дитячих дошкільних установах, умови побуту, потужність лікувально-оздоровчої бази підприємств та навколишнє середовище. Тому вказані чинники обов'язково потрібно враховувати при диференціальному підході в лікуванні і, насамперед, у профілактиці. Адже розраховано [1,2], що кошти, вкладені в профілактику захворювань та виробничого травматизму вже за перший рік дають 300% прибутку, тоді як при лікуванні – лише 50%. Тобто, принцип профілактичної спрямованості у медичній галузі є найбільш перспективним, економічно та соціально обґрунтованим.

Основним лікувально-профілактичним закладом даної системи є медично-санітарна частина – лікарняно-поліклінічний комплекс, в якому функціонує поліклініка, стаціонар, медичні пункти, лікувально-діагностичні кабінети, профілактичні відділення, денні та нічні профілакторії, дієтичні їдальні та ін.

Основним завданням їх є організація лікувально-профілактичної допомоги, розробка і проведення спільно з адміністрацією заходів, спрямованих на зміцнення і охорону здоров'я, зниження захворюваності загальної та професійної, травматизму та інвалідності. У системі організації лікувально-профілактичної допомоги певне місце посідає медпункт, вагому роль відіграють і установи загальної територіальної мережі на засадах цехової дільничності (лікарні, поліклініки, диспансери). Завданням їх є також робота з надання першої медичної допомоги, зниження захворюваності, диспансерного нагляду, покращення санітарно-гігієнічних умов, облік та аналіз захворюваності, контроль за дотриманням правил техніки безпеки та інше. Важливою ланкою у комплексі оздоровчих заходів є санаторії-профілакторії, які дозволяють проводити активну

профілактику з метою зниження захворюваності та покращення стану здоров'я працюючих, комплексне лікування, заходи з реабілітації та підвищувати ефективність диспансеризації. Це одна з найбільш ефективних форм впливу на організм з метою підтримання необхідного рівня психічного та фізичного здоров'я, оскільки санації підлягають особи з початковими відхиленнями стану здоров'я, коли прояви, які супроводжуються суттєвими змінами компенсаторних реакцій організму, ще не виявлені.

Проте покращання охорони здоров'я працюючих неможливе без комплексного вирішення найрізноманітніших соціальних, економічних та медичних питань, покращання умов праці та побуту, вдосконалення виробничого процесу, підвищення якості медичної допомоги. Саме для вирішення даного комплексу питань на різних етапах організації лікувально-профілактичної допомоги на перший план виступає прогнозування та попередження в гігієні праці та професійній патології. Завданням цього є передбачення розвитку основних напрямків наукових досліджень з оздоровленням умов праці та ліквідації професійних захворювань, розробка фізіологічних норм та наукове обґрунтування:

- а) раціоналізації праці з метою профілактики втоми та забезпечення високої працездатності в умовах переважання розумової діяльності;
- б) методів профілактики професійних захворювань хімічної етіології та дослідження у галузях токсикології та санітарної хімії;
- в) гігієнічних нормативів та методів профілактики несприятливої дії електромагнітних хвиль, шумів, вібрацій, ультразвуку при роботі з апаратурою;
- г) причин загальної і професійної захворюваності, інвалідності працюючих, з метою вдосконалення медичного обслуговування.

Кінцевими результатами успішного вирішення проблем гігієни праці в епоху науково-технічного прогресу є покращення здоров'я, висока працездатність та трудове довголіття, підвищення продуктивності праці та рівня життя працюючих.

Щодо України, то подальші можливі зрушення в розвитку медичної сфери та її взаємозв'язку з усіма сферами життя суспільства можливі лише після ретельного перегляду діючих позицій надання медичної допомоги, відповідно до вимог часу. Сучасний стан соціально-економічних відносин у суспільстві вимагає докорінної реорганізації сфери охорони здоров'я, яка буде проводитись як

змістовна політика держави на засадах цілеспрямованого і керованого перетворення системного характеру.

Висновки.

1. Для успішного вирішення проблем сфери охорони здоров'я головними ознаками лікувально-профілактичної допомоги працюючим повинні бути: доступність послуг, функціональність, висока якість та сучасність, ефективна організація і забезпеченість ресурсами.

2. Пріоритетним є перехід до багатоканальної системи фінансування галузі на основі: гарантованих платежів з місцевого бюджету, державного соціального медичного страхування працюючих, ініціативних фондів та благодійних організацій, добровільного медичного страхування та безпосередніх платежів населення.

3. Необхідним є створення системи державних стандартів медичної допомоги, зокрема щодо гігієни праці.

Література. 1. *Александров О.А.* Комплексна програма здоров'я.- М.: Медицина, 1988.- 96 с. 2. *Перспектива – 2010.* Програма реорганізації медичної допомоги в Україні Матеріали Першого Всеукраїнського з'їзду медичних працівників.- Київ, 1999. 3. *Романенко А.Ю.* Охорона здоров'я – справа всенародна.- К.: Здоров'я 1987.- 190 с. 4. *Бриллиантова М.С., Кузнецова И.М.* Влияние труда на заболеваемость с временной утратой трудоспособности.- В кн.: Медицинское обслуживание рабочих промышленных предприятий.- М. Медицина, 1974.- 88 с. 5. *Кучерин Н.А.* Снижение временной нетрудоспособности на промышленных предприятиях.- Ленинград: Медицина, 1991.- 256 с.